

ВИКОРИСТАННЯ ПРОФАЙЛІНГУ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ ЗАГРОЗ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ

Тетяна Юріївна ПОДЗОЛКОВА,

*здобувач вищої освіти ступеня доктора
філософії (PhD), Національного аерокосмічного
університету ім. М. Є. Жуковського
“Харківський авіаційний інститут”
<https://orcid.org/0000-0003-0096-3678>
t.podzolkova@khai.edu*

Науковий керівник: *Шинкаренко І. Р., PhD
(канд.юрид. наук), професор, професор
кафедри права Національного аерокосмічного
університету ім. М. Є. Жуковського
“Харківський авіаційний інститут”*

Завдання забезпечення високого рівня державної безпеки та громадського порядку обумовлюють застосування правоохоронними органами технологій профайлінгу. У загальному розумінні профайлінг – це сукупність психологічних методів і методик оцінки та прогнозування поведінки особи на основі аналізу найбільш інформативних приватних ознак, характеристик зовнішності, невербальної і вербальної поведінки [1].

Ефективність профайлінгу в правоохоронних органах вийшла за межі розкриття злочинів і стала все більш важливою для безпеки та оборони, а також для захисту повітряного транспорту. Профайлінг може допомогти виявити потенційну злочинну діяльність або загрози національній безпеці з боку осіб, які намагаються сісти на борт літака або перетнути міжнародні кордони повітряним транспортом. Окрім забезпечення підвищеної безпеки для мандрівників, профайлінг також використовується для збору цінних даних про поведінку пасажирів і про те, як це впливає на безпеку та ефективність операцій авіакомпанії. Спостерігаючи за взаємодією пасажирів із персоналом аеропорту, вантажниками та іншими мандрівниками, було розроблено методи аналізу інформації, щоб дізнатися більше про рух пасажирів в аеропорту, їхні переваги при виборі рейсів і навіть ймовірність спроби терористичного акту під час подорожі. Це дозволяє аеропортам створювати ефективніші процеси посадки, зберігаючи високий рівень безпеки. Крім того, ці дані можуть допомогти в прийнятті майбутніх рішень щодо вдосконалення інфраструктури, яке може знадобитися в певних аеропортах через збільшення повітряного трафіку або інші фактори. Це допоможе ідентифікувати пасажирів із групою високого ризику ще до того, як вони попадуть на борт літака.

З метою запобігання несанкціонованому пронесенню або розміщенню на борту повітряного судна зброї, вибухових речовин і пристроїв, інших

предметів, що можуть використовуватися для здійснення акту незаконного втручання, у кожному аеропорту щодо всіх фізичних осіб, які потрапляють до стерильних зон, зон обмеженого доступу, що охороняються, та критичних частин таких зон, їхніх особистих речей (ручна поклажа та багаж), вантажу, пошти, бортприпасів, бортового харчування, засобів, що використовуються під час провадження виробничої та службової діяльності, здійснюється догляд та контроль на безпеку. Правила здійснення контролю на безпеку встановлюються Інструкцією з організації та здійснення контролю на безпеку в аеропортах України, що розробляється уповноваженим органом з питань цивільної авіації та затверджується в установленому законодавством порядку. На підставі зазначеної Інструкції суб'єкт авіаційної діяльності, що здійснює контроль на безпеку, розробляє відповідні технології, які затверджуються його керівником після погодження уповноваженим органом з питань цивільної авіації [2].

Проблема високоорганізованої професійної діяльності поліції з охорони громадського порядку залишається особливо актуальною при розгляді питань безпеки на повітряному транспорті. На поліцію покладено завдання забезпечити підтримання громадського порядку в аеропортах, що вимагає високої організованості та пильності. Це включає патрулювання аеропортів, моніторинг систем спостереження, реагування на повідомлення про підозрілу діяльність, втручання в суперечки та інші форми підривної поведінки, а також проведення розслідувань. Крім того, офіцери повинні вміти розпізнавати потенційні загрози безпеці з боку пасажирів і працівників. Усі ці обов'язки вимагають повного розуміння протоколів безпеки, а також спеціальної підготовки. Щоб поліція могла ефективно виконувати свої обов'язки з охорони громадського порядку в аеропортах, вона повинна мати доступ до найсучасніших технологій безпеки, таких як програмне забезпечення для розпізнавання облич або сканери тіла. Крім того, вони повинні мати можливість швидко оцінювати будь-які потенційні загрози як на національному, так і на міжнародному рівнях. Перебуваючи в курсі поточних подій, пов'язаних з авіаційною безпекою, вони часто можуть визначити нові загрози до того, як вони стануть серйозними інцидентами. Обізнаність із законами, що регулюють авіаперевезення, також є важливою для поліцейських команд аеропорту, яким, можливо, доведеться мати справу з правовими питаннями, що виникають під час операцій.

В даний час всі аеропорти прагнуть оснастити сучасними засобами технічного контролю. Одна з найсучасніших розробок в цій області – аерочний безконтактний детектор (газоаналізатор). Перевірку на такому детекторі повинні пройти пасажири, весь персонал, пілоти та співробітники охорони. Таким же способом здійснюють перевірку багажу та вантажів. Стаціонарний газоаналізатор дозволяє безконтактним чином виявити сліди вибухівки на одязі. Зокрема, в аеропортах використовують й інші засоби для забезпечення безпеки, наприклад системи відеоспостереження, які дозволяють миттєво, без необхідності турбувати законослухняних громадян, уважно вивчити покупців квитків та авіапасажирів. Для повноцінного захисту території аеропорту, камери спостереження розташовують таким чином, щоб виключити “мертві” зони, та підключають один або кілька моніторів, мультиплексор, квадратор та

пристрій для запису відео. За допомогою рентгенотелевізійних інтроскопів, службових собак оглядаються, пасажирів та весь обсяг вантажу, що перевозиться через аеропорт [3, с.72].

Загалом, очевидно, що ефективна поліцейська робота з громадського порядку залишається важливою для забезпечення безпеки авіаперельотів, однак це вимагає тривалого навчання в поєднанні з передовими технологіями, щоб офіцери могли швидко розпізнавати будь-які потенційні небезпеки, що ховаються в аеропорту, до того, як стане надто пізно.

Тому навчанню співробітників служб безпеки приділяється підвищена увага. Їх навчають методу виявлення підозрілих осіб на території авіаційного комплексу. Профайлінг як метод психологічного розпізнавання злочинців, розроблений з урахуванням світового досвіду та національних особливостей тієї чи іншої країни. Сучасні прилади також стежать за концентрацією уваги інспекторів: періодично на екрані монітора з'являються картинки заборонених предметів. Якщо співробітник пропустить "небезпечний" предмет, сигнал про помилку надійде в центр спостереження [3, с.73].

Прагнучи зміцнити громадський порядок і безпеку, аеропорти все частіше звертаються до профайлінгу як засобу захисту. Це передбачає використання складних алгоритмів і технологій для ідентифікації людей, які можуть становити загрозу або брати участь у злочинній діяльності. Використовуючи передові технології, такі як розпізнавання обличчя, штучний інтелект і машинне навчання, адміністрація аеропорту може гарантувати безпеку мандрівників, зберігаючи їхні права та конфіденційність.

У цій статті ми розглянемо найновіші форми профілювання, які сьогодні використовуються в аеропортах, і те, як вони допомагають убезпечити нас під час польотів.

Сучасні методи профілювання аеропорту використовуються для виявлення будь-яких потенційних загроз і підвищення рівня безпеки під час авіаперельоту. Новітні форми профайлінгу включають різноманітні технологічні підходи, такі як розпізнавання обличчя, біометрія та поведінкова аналітика.

Розпізнавання обличчя передбачає створення цифрової фотографії обличчя пасажирів та порівняння її з існуючими фотографіями в існуючій базі даних. Це можна зробити як у режимі реального часу за допомогою камер, так і на стійках реєстрації за допомогою зображень, які зберігаються в паспортах чи інших документах, що посвідчують особу. Ця форма профайлінгу допомагає ідентифікувати осіб із подібними характеристиками обличчя, які, можливо, були позначені для посиленої перевірки безпеки.

Біометрія – це ще одна форма профайлінгу аеропорту, яка використовує біометричні дані, такі як відбитки пальців, сканування райдужної оболонки ока та розпізнавання голосу, щоб підтвердити особу мандрівників. Зазвичай для цього потрібно сканувати відбиток пальця або райдужну оболонку ока мандрівника під час входу в ворота аеропорту та інші зони обмеженого доступу. Сканування відбитків пальців також можна використовувати біля виходу на посадку, щоб підтвердити особу мандрівника перед тим, як допустити його на борт літака.

Питання біометричної ідентифікації та верифікації громадян України іноземців та осіб без громадянства є актуальними як в мирний час так і в умовах дії правового режиму воєнного стану, оскільки біометрична ідентифікація та верифікація на практиці унеможливають фальсифікацію персональних даних особи (громадянина України, іноземця, особи без громадянства) та використання особами персональних даних, що належать іншій особі. Запровадження сучасних та ефективних механізмів біометричної ідентифікації та верифікації враховує як належний захист прав громадян України, іноземців та осіб без громадянства так і інтереси національної безпеки України [4].

Станом на сьогодні питання біометричної ідентифікації та верифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства врегульовані лише частково. Система біометричного контролю працює шляхом отримання відбитків пальців, зображень обличчя та іншої особистої інформації кожної людини. Потім ця інформація зберігається в захищеній базі даних, яка пов'язана з державними установами, такими як поліцейське управління та імміграційні органи. Коли особа прибуває в Україну, її особиста інформація перевіряється в базі даних, щоб переконатися, що вона є тим, за кого себе видає. Ця нова система також створює додатковий рівень безпеки, скануючи заявки на отримання візи та паспорти для перевірки їх автентичності. Крім того, система біометричного контролю дозволяє чиновникам швидко ідентифікувати тих, хто становить небезпеку або причетний до будь-якої протиправної діяльності. Використовуючи цю технологію, Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити громадянам додатковий захист, водночас допомагаючи їм пришвидшити їхні процеси, пов'язані з керуванням візовими заявками чи дозволами для іноземців чи осіб без громадянства, які в'їжджають до країни. Цей передовий захід безпеки допомагає переконатися, що ті, хто в'їжджає на український кордон, є уповноваженими особами, які не мають наміру завдати шкоди нації чи її громадянам [5].

Поведінкова аналітика – це ще одна форма профілювання аеропорту, яка використовує складні алгоритми для аналізу поведінки людей з метою виявлення підозрілих дій або незвичних моделей, пов'язаних із потенційними загрозами. Аналізуючи рухи людей, фізичні жести, вербальну комунікацію та іншу поведінку, аеропорти можуть точно ідентифікувати осіб, які можуть становити небезпеку, навіть якщо вони раніше не були ідентифіковані за допомогою традиційних засобів безпеки, таких як розпізнавання обличчя або біометричне сканування.

Висновок. Ці три форми профайлінгу аеропорту допомогли підвищити рівень безпеки для пасажирів у всьому світі, забезпечивши додаткові заходи безпеки, окрім тих, які вимагаються традиційними методами. Використання передових технологій, таких як розпізнавання обличчя, біометрія та поведінкова аналітика, дозволяє аеропортам швидше виявляти потенційні ризики безпеці та вживати відповідних заходів, перш ніж вони стануть серйозними проблемами. Крім того, ці типи профайлінгу можуть допомогти зменшити затримки, пов'язані з тривалими процедурами перевірки вручну, оскільки вони не потребують втручання людини щоразу, коли хтось входить у зону, де потрібен безпечний контроль доступу. Завдяки цим новим формам

технологічного профайлінгу аеропортів авіаперельоти стали набагато безпечнішими для всіх залучених пасажирів, водночас мінімізуючи збої, спричинені непотрібними затримками через процеси перевірки вручну [6, с.84].

Список використаних джерел:

1. Профайлінг як метод забезпечення державної безпеки і громадського порядку: проблеми застосування: науковий вісник публічного та приватного права / О.В. Дручек. 2018. Випуск 1.Том 2. С. 132–136.
2. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації від 21.03.2017 р., № 1965-VIII. Редакція від 01.07.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1965-19#n50> (дата звернення 12.02.2023).
3. Метод забезпечення авіаційної безпеки в аеропорту: кваліфікаційна робота / К.В. Шпак: МОН України Національний авіаційний університет, Київ 2020. 106 с.
4. Пояснювальна записка до проекту ЗУ “Зміни до законів стосовно біометричних даних громадян України, іноземців та осіб без громадянства” від 24.10.2022р., №8151 . URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1519500>
5. Біометричні технології в XXI столітті та їх використання правоохоронними органами: посібник. 2-ге вид., доп. / Захаров В. П., Рудешко В. І. . Львів: ДУВС, 2015. 492 с.
6. Кононець В. П. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції щодо забезпечення публічного порядку і безпеки в аеропортах: монографія. Дніпро : ДДУВС, 2018. 156 с.